

Purpose of work: to define and select the features of black PR during the local elections in 2015 in Ukraine.

Key words: *black PR, local elections 2015, election campaign, scandals, and provocation.*

УДК 323.1(94.478)

Докаш О. Ю.

кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних наук та права
Чернівецького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету,
(Чернівці, Україна), E-mail: sanax79@mail.ru

ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ВКЛЮЧЕННЯ ПІВНІЧНОЇ БУКОВИНИ ДО СКЛАДУ УРСР ТА ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНО-ПРОЦЕДУРНОЇ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РАДЯНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ В ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ (1940-1941 рр.)

***Анотація.** На основі теоретико-методологічної бази дослідження сталінського тоталітаризму як фундаменту радянської політичної системи кінця 20-х початку 50-х років років розкрито міжнародно-політичну ситуацію та політико-правові механізми включення Північної Буковини до складу Радянської України та формування інституційно-процедурних засад функціонування Чернівецької області в процесі першої «радянзації» (червень 1940 - червень 1941 рр.). Основна увага звертається на політико-правовий аналіз процесу формування й комплектування партійних та репресивно-каральних органів в краї. Вказано на негативні наслідки примусової політичної мобілізації та формування масового суспільства як важливих складових радянської політичної системи.*

***Ключові слова:** Північна Буковина, Чернівецька область УРСР, радянська політична система, сталінський тоталітарний режим, партійні комітети, органи НКВС-НКДБ*

Постановка наукової проблеми та її значення. Тема даного дослідження є важливою у науково-теоретичному та практичному вимірах, дозволяючи виявити характерні риси підготовки та включення Північної Буковини до складу УРСР через утвердження інституційно-процедурних механізмів формування нової політичної системи. Фактологічний матеріал та узагальнення статті пропонуються до використання у навчальному процесі, при викладанні дисциплін історичного та політологічного профілю.

Аналіз попередніх досліджень. Теоретико-методологічну та фактологічну базу дослідження становлять роботи сучасних вітчизняних політологів й істориків О. Боровського [2], І. Вільчинської [5], С. Вонсовича [6], В. Китаєва [13], І. Терлецької [26], М. Чабанної [32-33], які займаються розробками проблеми політичної системи та політичної поведінки, тоталітарних політичних режимів, їх типологізації та дослідників, які аналізують окремі аспекти включення Північної Буковини до складу Радянської України в червні 1940 р. та утвердження сталінізму на теренах новоутвореної Чернівецької області Ю. Бадаха [1] Ю. Левіної [16], І. Мусієнка [17], І. Фостія [27], В. Холодницького [29-30]. На окрему позитивну оцінку заслуговують колективні історико-політологічні монографії чернівецьких дослідників [3; 4]. Разом з тим критично проаналізовано радянську історіографію (праці Д. Гапія [8], В. Курила [15], М. Петровського [20], та ін.) з огляду на її заідеологізованість, тенденційність, вибірковість у виборі й представленні матеріалу. Дана стаття є спробою подальшого розгляду актуальних і невирішених раніше питань, що піднімалися в попередніх публікаціях автора, зокрема, в контексті структурно-функціонального аналізу інструментів й механізмів утвердження радянської політичної системи в Західній Україні та Північній Буковині на початковому етапі Другої світової війни [9-12], які не розроблені вітчизняної політичною наукою.

Метою статті є політико-правовий аналіз підготовки та включення Північної Буковини до складу Радянської України через утвердження інституційно-процедурних механізмів формування радянської політичної системи.

Досягнення вказаної мети передбачає розв'язання таких основних дослідницьких завдань:

- формування теоретико-методологічного підґрунтя понять «політична система» та «політичний режим»;
- розкриття міжнародно-політичної ситуації, що зумовлювала евакуацію румунських військ з території Північної Буковини та вступ частин Червоної армії 28 червня 1940 р.;
- аналіз процедурної практики політичної активності та політичної мобілізації як підстави впровадження радянського моделі масового суспільства;
- виявлення функцій та способів формування домінуючих інститутів сталінського тоталітарного режиму як основи радянської політичної системи окресленого періоду;
- розкриття наслідків уніфікаторської політики керівництва СРСР у процесі прискореної інтеграції Чернівецької області до загальносоюзного політико-правового простору.

Методологія дослідження. Під методологічною основою наукового дослідження треба розуміти основні, вихідні положення, на яких воно базується. Методологія наукового дослідження розглядається як система теоретичних узагальнень, правил, принципів і методів науково-пізнавальної діяльності. Методологічну основу пропонованого дослідження становлять загальнофілософські, загальнологічні, загальнонаукові та спеціально політологічні методи, методологічні принципи, наукові теорії і концепції. Виходячи з проблематики наукового дослідження, найповніше використано системний та структурно-функціональний методи, що дозволило розкрити мету та завдання роботи.

Виклад основного матеріалу. Політична система презентується сукупністю взаємодоповнюючих ідей та норм і заснованих на цьому політико-правових інститутів та діянь, які організують політичну владу, право та механізми взаємозв'язку громадян і держави [22, с. 16].

Можливість розуміти динамізм розвитку політичної системи, дати більш конкретне вираження системного характеру політичної діяльності та є змістовною рисою політичної системи суспільства, дозволяє поняття «політичний режим» [2, с. 7-8].

Знані вітчизняні політологи виходять з того, що політичний режим – це не лише сукупність засобів і методів здійснення державної влади, а й динамічна, функціональна характеристика держави; це та політична атмосфера суспільства, яка створюється взаємодією державної влади з іншими політичними силами та інститутами суспільства [21, с. 38].

Як тип політичного режиму тоталітаризм характеризується наступними ознаками: по-перше, неприйняттям ліберально-демократичних інститутів, прав і свобод громадян; по-друге, всевладдям і монополією на інформацію корпоративних організацій ієрархічного типу; по-третє, державною і /або приватною власністю на засоби виробництва під потужним бюрократичним контролем; по-четверте, адміністративним регулюванням економіки, централізованим розподілом, значною роллю примусової праці і позазаконного примусу, що зумовлює безкоштовність або дешевизну робочої сили [13, с. 9]; по-п'яте, забезпеченням порядку як реалізації жорсткої системи правил і принципів, що забезпечують безумовний пріоритет прав та інтересів певного класу, нації, раси або ексклюзивної групи; по-шосте, підміною політичної лояльності (моральний вибір, повага до законів та інтересів людей) жорсткою лояльністю мафіозного типу; по-сьоме, офіційною регламентацією усіх сторін суспільства і людини; патерналізмом, відчуженням людини від політичного проце-

су; по-восьме, месіанською державною ідеологією з претензіями на світове панування; по-дев'яте, мілітарно-економічним, культурним експансіонізмом у зовнішній політиці, що поєднується із самоізоляваністю країни; по-десяте, мілітаризацією економіки і всього суспільства; по-одинадцять, загальнонаціональним – класовим харизматичним вождем як засадничим елементом політико-правової ідеології [6, с.72-73].

Сталінізм розглядається, перш за все, як суспільна система тоталітарного типу, яка має свої особливості. Окрім рис, притаманних класичним моделям тоталітаризму, сталінський тоталітаризм взагалі і його втілення саме в Україні мали свої специфічні ознаки. До них українські дослідники відносять великодержавний шовінізм, геноцид проти українців, жорстоку колективізацію, які проявились, передусім в штучних голодоморах, антиукраїнському спрямуванні репресій [26, с. 155].

Приєднання Бессарабії та Північної Буковини до СРСР влітку 1940 р. було складовою частиною реалізації воєнної доктрини радянського керівництва, розробленої у 30-і роки, що ґрунтувалася на принципах неподільності Радянського Союзу та «експорту революції». В директиві Головного політичного управління Робітничо-селянської Червоної армії (РСЧА) № 0140 від 21 червня 1940 р. зазначалося: «Війни є справедливі і несправедливі. Будь-яка війна, яку веде держава робітників і селян, є воєнною справедливою, воєною визвольною» [28, с. 205].

Події, що призвели до включення Північної Буковини до складу Радянської України, на наше переконання, необхідно розглядати в ширшому міжнародному контексті. Зокрема, враховувати, що 15 червня 1940 р. була окупована Литва, у наступні дні додатковий контингент радянських військ був введений в Естонію і Латвію. Рівно через місяць там були інсценовані «вільні вибори», а 3, 5 і 6 серпня Литва, Латвія і Естонія були прийняті «на їх прохання» до складу СРСР.

Так, нарком закордонних справ СРСР В. Молотов, виступаючи ще в березні 1940 р. на сесії Верховної Ради Радянського Союзу, заявив, що «у нас немає пакту про ненапад з Румунією» [1, с. 93]. В той же час Радянський Союз із квітня 1940 р. почав концентрувати свої війська вздовж кордонів з Румунією, посилювати Київський особливий військовий округ та Одеський військовий округ.

26 червня 1940 р. румунському посланникові Давідеску було вручено ноту уряду СРСР з вимогою передати Радянському Союзові північну частину Буковини. У відповіді на другу ще категоричнішу ноту від 27 червня 1940 р. румунського уряду підкреслювалося: «Для того, щоб запобігти важким наслідкам, які б спричинилися застосуванням сили та початком воєнних дій у цій частині Європи, румунський уряд змушений прийняти умови евакуації, які визначені у радянській ноті» [3, с. 608].

На ультимативну вимогу СРСР румунський уряд був змушений 28 червня 1940 р. прийняти умови евакуації румунських військ з території Бессарабії та з Північної Буковини, які визначила радянська сторона. Проте, Румунія зуміла закріпити правовий статус цих уступок: по-перше, вони були зроблені під тиском загрози, по-друге, румунською стороною давалася згода не «на повернення» територій, як це подавалося в радянських нотах, а «на евакуацію» румунських військ з цих земель [18, с. 10].

Радянська пропаганда, а далі офіційна історіографія утверджували тези, що «28 червня 1940 р. Червона Армія вступила на територію Бессарабії і Північної Буковини, визволяючи ці території від румуно-боярських загарбників» [8, с. 9] та «...в історичний день 28 червня історичній несправедливості покладено кінець. Бессарабія і українська Буковина стали назавжди радянськими» [19, с. 3].

Намагаючись врахувати як соціально-політичні, так і психологічні форми прояву політичної активності, вітчизняні дослідники визначають її як: позитивну або негативну реакцію на імпульси, які виходять від політичної системи, її інститутів; участь у діях, пов'язаних із делегуванням повноважень; участь у діяльності політичних і громадсько-політичних організацій; виконання політичних функцій у

межах інститутів, які входять до політичної системи або діють проти неї; пряму дію; активну діяльність у позаінституціональних політичних рухах, спрямованих проти існуючої політичної системи, які домагаються її докорінної перебудови [5, с. 100].

В. Холодницький справедливо наголошує, що, як в 1939 р. на території Західної України, так влітку 1940 р. в Північній Буковині, Червона армія провадила значну агітаційно-пропагандистську та ідейно-виховну роботу, особливо в початковий період, підмінюючи собою партійні та радянські органи влади. Більше того, перед політичними органами, комісарами військових формувань стояло також завдання продемонструвати світовому співтовариству, що населення цих територій демонструє гарячу любов та почуття довіри до радянської влади [29, с. 197].

Основними формами політичної активності визначають: голосування на виборах; контакти з політиками на різних управлінських рівнях; демонстрації, мітинги; участь у політичних дискусіях або інших формах вираження власної думки; грошові внески та їх збирання; підписання петицій; членство у громадських організаціях; участь в акціях громадянської непокори тощо [5, с. 97].

М. Чабанна справедливо вказує на двозначність поняття політичної активності членів тоталітарного суспільства. Формально громадяни тоталітарної держави є політично активними, але це, переважно, стосується їх поведінки, спричиненої вимогами влади до активної політичної участі. Натомість так звана пасивність свідомості, притаманна членам тоталітарного суспільства, є потрібною, як для рухів, так і для режимів [32].

У конкретно-історичному контексті Північної Буковини по всіх селах і установах під керівництвом новоприбулих більшовиків були проведені багатолюдні мітинги, присвячені встановленню радянської влади за надзвичайної активності й зацікавленості мас [29, с. 190]. На одному з таких мітингів, наприклад у м. Кіцмань, зібралось понад 5 тис. осіб [15, с. 65].

Поняття «масова поведінка» в його загальному розумінні В. Северенюк класифікує як окремий вид, а не як форму чи тип політичної поведінки (інші види останньої – поведінка групова, індивідуальна). Масова політична поведінка – це політологічне поняття, яке охоплює максимально широкий спектр явищ життя суспільства, пов'язаних зі ставленням громадян до політичної системи, її інститутів, форм та методів здійснення політичної влади [7, с. 178]. Особливістю цих процесів є те, що в них одночасно бере участь велика кількість громадян, між якими не існує структурно-новизначених зв'язків, що дає змогу розмежувати поняття «маса» і «група» [33, с. 8]. Подібне розмежування, однак, не завжди є очевидним, воно залежить від розміру таких людських сукупностей та стійкості й тривалості внутрішніх зв'язків, які для групи є необхідною властивістю, а для маси – перехідними станами [24, с. 175].

У липні 1940 р. до Москви виїхала делегація «від трудящих» Північної Буковини просити возз'єднати їх край з Радянською Україною» [15, с. 65]. Та вже 2 серпня 1940 р. Верховна Рада СРСР постановила включити північну частину Буковини та Хотинський, Аккерманський і Ізмаїльський повіти Бессарабії до складу Української Радянської Соціалістичної Республіки, за що «український народ Буковини висловлює не лише щирю подяку великим проводарям великих ідей, але й віддає до їх розпорядження всі свої здібності для впровадження в життя великих ідей рівності й братерства» [14, с. 1].

Вже на початку серпня 1940 р. в новоутвореному Чернівецькому повіті організовуються багатолюдні мітинги, присвячені рішенням VII сесії Верховної Ради Союзу РСР про возз'єднання Північної Буковини, Хотинського, Аккерманського й Ізмаїльського повітів з УРСР, де «народ вільної Буковини торжествує» та в одностайно прийнятій резолюції наголошується, що «міцним і непорушним союзом возз'єдналися ми з Країною Рад під керівництвом мудрої партії Леніна, сміливо крокуватимемо вперед – до комунізму» [25, с. 67-68].

7 серпня 1940 р. Хотинський повіт Бессарабії і Чернівецький повіти Північної

Буковини були об'єднані в Чернівецьку область із центром у м. Чернівці [23, с. 193], до якої входило 16 районів.

Як наголошує І. Мусієнко, за короткий час в краї була сформована політична система радянського зразка та вибудовано на місті зруйнованої румунської адміністрації радянські адміністративні органи. Насадження диктатури ВКП(б) відбувалося паралельно із заборною діяльністю всіх партій, профспілкових, культурних, національних та громадських організацій, що існували тут до 1940 р. [17, с. 9-10].

Одночасно варто мати на увазі, що після заборони у 1938 р. діяльності всіх політичних партій румунська влада спробувала запровадити однопартійну систему, сформувавши Фронт національного відродження, куди ввійшла більшість буковинських політиків, котрі забажали брати участь в легальній політичній діяльності [34, с. 13-14].

Слідом за частинами Червоної армії на територію Північної Буковини прийшли зорганізовані в Кам'янці-Подільському групи партійного та радянського активу, серед яких загін комуністів у загальній кількості 20 осіб на чолі з І. Грушецьким [29, с. 189].

На нашу думку, винятково з метою найшвидшої інтеграції Північної Буковини в загальносоюзний політичний простір та позбавлення міжнародно-політичного значення цієї проблеми, 4 липня 1940 р. ЦК КП(б)У затвердив склад повітових комітетів КП(б)У Радянської Бессарабії і північної частини Буковини. Чернівецький повітовий комітет КП(б)У складався з 5 осіб: І. Грушецького – першого секретаря, Ф. Ольховського – другого секретаря, М. Коника – секретаря з кадрів, В. Очеретяного і С. Нікітіна – членів повітового комітету. Того ж дня був затверджений і Чернівецький повітовий виконавчий комітет у складі шести осіб. Головою повітвиконкому було призначено В. Очеретяного. Крім згаданих вище осіб до нього входили П. Стеценко та М. Голєніщев [27, с. 78].

Вже 20 серпня 1940 р. ЦК КП(б)У затвердив склад бюро обласного комітету партії, яке очолив перший секретар І. Грушецький, а Президія Верховної Ради УРСР призначила склад Чернівецького облвиконкому на чолі із О. Коліковим [29, с. 193].

Згідно з Указом Президії Верховної Ради УРСР від 11 листопада 1940 р. у Чернівецькій області запроваджувалися обласна, три міські, 14 районних, дві селищні та 333 сільські ради депутатів трудящих [23, с. 229].

При формуванні, особливо місцевих радянських органів, призначенні сільських рад, як і в Західній Україні, активно залучалось місцеве населення. Так, за словами першого секретаря Чернівецького повітового комітету КП(б) У І. Грушецького, на початок липня 1940 р. до цієї роботи було залучено близько 5 тис. місцевих мешканців, з яких, зокрема, сформували міські ради Чернівців та Сторожинця, селищні ради Герци, Вижниці, Вашківців, 205 сільських ради [16, с. 171]. На лютий 1941 р. на керівну роботу з числа місцевого населення Чернівецької області було висунуто майже 13,9 тис. осіб [31, арк. 2].

Особлива роль у встановленні та зміцненні основ радянської влади на території Чернівецьчини належала органам Народного комісаріату внутрішніх справ. Ще напередодні вступу Червоної армії в Кам'янці-Подільському була сформована спеціальна Чернівецька група на чолі з капітаном держбезпеки А. Мартиновим, на яку покладалося завдання боротьби зі шпигунською, диверсійною, терористичною та іншою діяльністю іноземних розвідок на території краю; боротьба з антирадянськими елементами та антирадянськими проявами серед різних прошарків суспільства, а також проти злочинів у промисловості, на транспорті, на зв'язку, сільському господарстві та інших сферах соціально-економічного та суспільно-політичного життя. 1 вересня 1940 р. було утворено управління НКВС у Чернівецькій області на чолі з А. Мартиновим, яке в лютому 1941 р. у результаті відповідної реорганізації на загальносоюзному рівні, було поділено на управління НКВС та управління НКДБ у

Чернівецькій області. Для оперативного розв'язання проблем депортації «ворожих елементів» (особливо в червневі дні 1941 р.) в Чернівцях, як і в інших західних областях УРСР, було створено обласну «оперативну трійку», до складу якої увійшли начальник обласного управління НКДБ Трубінков, прокурор області Г. Алексеєнко і перший секретар Чернівецького ОК КП(б)У І. Грушецький [29, с. 197-199]. Як підсумок, за період 1939-1941 рр. з Чернівецької області було депортовано близько 11 тис. осіб [4, с. 349].

Здійснювалась робота з формування органів радянської влади на місцях, зокрема комплектування кадрами волосних виконкомів та сільських рад. До цієї роботи був залучений місцевий актив, який нараховував понад 5 тис. осіб. На початку липня 1940 р. в усіх 205 селах Північної Буковини були організовані сільські ради. Почали роботу міські Ради міст Чернівці, Сторожинець і три селищні Ради в містечках Герца, Вижниця і Вашківці [29, с. 190].

Значну роль в утвердженні радянського режиму відігравали органи юстиції і, перш за все, народні суди, формуванням яких займалося Управління Народного комісаріату юстиції УРСР у Чернівецькій області, що діяло при Чернівецькому облвиконкомі [29, с. 198].

З 20 серпня по 1 вересня 1940 р. в Чернівецькій області відбулися вибори народних засідателів судів, коли вперше до нової «демократичної» системи виборів з одним кандидатом, рекомендованим партійними та радянськими органами, залучалося місцеве населення та було обрано 1646 народних засідателів різних судів [29, с. 202-203].

Незважаючи на те, що в області було чимало місцевих висококваліфікованих юристів, підготовлених в т. ч. й юридичним факультетом Чернівецького університету, на посади народних суддів призначалися особи із східних областей УРСР та СРСР, рекомендовані ЦК КП(б)У та Наркомюстом України. Поряд з особами, які мали вищу юридичну освіту, на посади суддів та їх заступників призначалися й такі, які її не мали [30, с. 70].

Завершальним, за аналогією із Західною Україною, кроком у становленні Чернівецької області як рівноправної адміністративної одиниці, стали вибори депутатів Верховних Рад СРСР та УРСР, котрі відбулися 12 січня 1941 р. та в яких взяло участь понад 99,5% виборців, з яких за т.зв. сталінський блок комуністів та безпартійних проголосувало майже 98,9% [31, арк. 3]. Ці вибори подавалися партійною пропагандою та офіційною історіографією як підтвердження того, що «вперше в житті визволені трудящі маси дістали право вільно обирати своїх кращих синів і дочок до найвищих органів влади» – чернівецького робітника І. Козачка, селянина із Хотинщини Я. Чайкуна, селянку із Кіцманя – Д. Гешко та ін. [20, с. 6].

Чернівецька область юридично утвердилася в радянській системі, ставши повноправною адміністративною одиницею Радянської України, маючи своїх представників, як в республіканських владних структурах, так і у всесоюзних. Під керівництвом компартійних органів владні й адміністративні структури здійснили величезний об'єм роботи з радянізації краю в перший рік існування нового режиму [29, с. 209].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, в роботі здійснено характеристику процесу підготовки та включення Північної Буковини до складу Радянської України через утвердження інституційно-процедурних механізмів формування радянської політичної системи. Розкриваючи міжнародно-політичну ситуацію літа 1940 р., автор акцентує увагу на реалізації стратегії «експорту революції». Здійснюючи політико-правовий аналіз процесу формування й комплектування партійних та репресивно-каральних органів в краї загалом та залучення місцевого, переважно українського, населення до управління, окремо вказано, що останні, майже винятково, займали нижчі щаблі адміністративно-політичного керівництва, переважно на рівні сільських рад. Перспективним полем подальших

наукових пошуків може стати компаративне дослідження процесів формування масового радянського суспільства в Західній Україні та Північній Буковині на початковому етапі Другої світової війни (вересень 1939 – червень 1941 рр.).

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Бадах Ю. Приєднання Бессарабії та Північної Буковини до СРСР (до 70-річчя) / Ю. Бадах // Вісник КНЕУ. – 2010. – Вип. 3. – С. 92-99.
2. Боровський О. О. Політичний режим як об'єкт соціологічного дослідження [Текст] : автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. соціолог. наук : спец. : 22.00.04 «Соціальна структура, соціальні інститути і процеси» / О. О. Боровський; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2004. – 16 с.
3. Буковина в контексті європейських міжнародних відносин (з давніх часів до середини ХХ ст.) [Кол. моногр.] [Текст] / В. М. Ботушанський, С. М. Гакман, Ю. І. Макар та ін. ; за заг. ред. В. М. Ботушанського. – Чернівці : Рута, 2005. – 744 с.
4. Буковина: історичний нарис [Текст]. – Чернівці : Зелена Буковина, 1998. – 416 с.
5. Вільчинська І. Ю. Політична мотивація: основні наукові підходи і теорії : моногр. [Текст] / І. Ю. Вільчинська. – К. : НАКККіМ, 2010. – 336 с.
6. Вонсович С. Г. Дискурс тоталітаризму (політологічний аспект) : монографія [Текст] / С. Г. Вонсович. – Кам'янець-Подільський : ПП Мошак М. І., 2008. – 200 с.
7. Галка К. О. Роль образу ворога в радянській ідеолого-пропагандистській роботі (1933-1941 рр.) / К. О. Галка // Історичні та політологічні дослідження. – Донецьк : Донецький національний університет, 2013. – № 2. – С. 177-188.
8. Гапій Д. Соціалістичні перетворення на Буковині: Стенограма публічної лекції [Текст] / Д. Гапій. – К. : Т-ов для поширення політичних та наукових знань Української РСР, 1951. – 33 с.
9. Докаш О. Військово-політичні та міжнародно-правові аспекти визнання Північної Буковини як складової частини УРСР / О. Докаш // Науковий вісник Чернівецького національного університету : Збірник наукових праць. Серія : Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини – Чернівці : Чернівецький національний університет, 2013. – Вип. 676-677. – С. 31-37.
10. Докаш О. Проблема Північної Буковини та Бессарабії в міжнародно-політичному вимірі літа 1940 р. / О. Докаш // Панорама політологічних студій : Науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету. – 2014. – Вип. 12. – С. 54-60.
11. Докаш О. Радянська стратегія та практика політичної мобілізації населення Західної України в умовах військово-політичного протистояння на завершальному етапі Другої світової війни / О. Докаш // Studia Politologica Ucraino-Polona. – 2014. – Вип. 4. – Житомир-Київ-Краків : ФОП Євенок О. О., 2014. – С. 224-233.
12. Докаш О. Реактивна політична поведінка в умовах утвердження сталінського тоталітарного політичного режиму (на прикладі активності населення Західної України у виборах 1939 - 1940 рр.) / О. Докаш // Держава і право : Збірник наукових праць Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – 2013. – Вип. 62. – С. 432-437.
13. Китаєв В. О. Тоталітаризм як суспільно-політичний феномен: системний аналіз радянської моделі [Текст] : автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.02 : «Політичні інститути та процеси» / В. О. Китаєв ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К., 1994. – 20 с.
14. Кобилянська О. Привіт з Зеленої Буковини / О. Кобилянська // Вільна Україна. Орган Львівського обкому, міськкому КП(б)У та облвиконкому. – 1940. – № 155 (5 липня). – С. 1.
15. Курило В. М. Історична зумовленість возз'єднання Північної Буковини з Українською РСР / В. М. Курило // Український історичний журнал. – 1983. – № 9 (вересень). – С. 55-66.
16. Левіна Ю. Структурно-організаційне оформлення органів інформаційного впливу радянської влади в Чернівецькій області 1940-1941 рр. / Ю. Левіна // Питання історії України : Збірник наукових праць. – 2012. – Т. 15. – Чернівці, 2012. – С. 170-175.
17. Мусієнко І. В. Політичні репресії комуністичного режиму на Північній Буковині й Хотинщині в 40-50-х рр. ХХ ст. [Текст] : автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. : 07.00.01 «Історія України» / І. В. Мусієнко; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2005. – 20 с.
18. Новосолов О. В. Політика Румунії щодо українських земель у період диктатури

І. Антонеску (1940-1944 рр.) [Текст] : автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. : 07.00.02 «Всесвітня історія» / О. В. Новосьолов ; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2008. – 19 с.

19. Одриня Є. Споконвічна наша земля / Є. Одриня // Вільна Україна. Орган Львівського обкому, міськкому КП(б)У та облвиконкому. – 1940. – № 154 (4 липня). – С. 3.

20. Петровський М. Буковина (історична довідка) [Текст] / М. Петровський. – К. : Українське державне видавництво, 1945. – 12 с.

21. Політичний режим і народовладдя в Україні: політологічний аналіз : монографія [Текст] / За ред. проф. Ф. М. Рудича. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2011. – 456 с.

22. Проблеми модернізації політичних систем сучасності: монографія [Текст]. – Х. : Право, 2008. – 320 с.

23. Радянська Буковина. 1940-1945. Документи - матеріали [Текст]. – К. : Вид-во «Наукова думка», 1967. – 404 с.

24. Северинюк В. М. Політична поведінка: проблеми теорії та методології : монографія [Текст] / В. М. Северинюк. – К. : Запоріжжя: Вид-во КПУ, 2000. – 432 с.

25. Соціалістичні перетворення в західних областях Української РСР 1939-1979 : збірник документів і матеріалів. – К. : Наукова думка, 1980. – 545 с.

26. Терлецька І. В. Сучасний історіографічний дискурс тоталітаризму як форми тоталітаризму: монографія [Текст] / І. В. Терлецька. – К. : Київський національний торговельно-економічний ун-т, 2009. – 162 с.

27. Фостій І. П. Північна Буковина і Хотинщина у Другій світовій війні 1939-1945 рр. [Текст] / І. П. Фостій. – Чернівці : Чернівецьке обласне відділення Пошуково-видавничого агентства «Книга Пам'яті України», 2004. – 368 с.

28. Хаджирадєва В. Операція Червоної армії в Бессарабії та Північній Буковині (28 червня – 5 липня 1940 р.) / В. Хаджирадєва // Україна в Другій світовій війні: погляд з XXI ст. Історичні нариси. Книга перша / Ред. кол. : В. А. Смолій (голова) та ін. – К., 2010. – С. 196-207.

29. Холодницький В. Становлення радянських органів влади на території Північної Буковини та Північної Бессарабії / В. Холодницький // Суспільно-політична історія країн Європи в XX столітті. – Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2011. – С. 188-211.

30. Холодницький В. Ф. Становлення радянських судів на території Чернівецької області в 1940 р. / В. Ф. Холодницький, С. І. Холодницький, В. М. Васильчик // Матеріали III Міжнародної історико-красназнавчої наукової конференції, присвяченої 120-річчю заснування Чернівецького університету (29 вересня – 1 жовтня 1996 р., Чернівці). – Чернівці : Рута, 1995. – С. 70-74.

31. Центральний державний архів громадських об'єднань України (ЦДАГО України). – Ф. П-1 (Центральний Комітет Комуністичної партії (більшовиків) України). – Оп. 20. – Спр. 7510. – Резолюція Черновицкой обласной партийной конференции по отчетному докладу обкома КП(б)У (9-10 лютого 1941 р.).

32. Чабанна М. В. Політична культура тоталітарного суспільства [Електронний ресурс] / М. В. Чабанна. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/naukma/Polit/2008_82/07_chabanna_mv.PDF. (Дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана

33. Чабанна М. В. Формування масового суспільства як необхідна передумова становлення та механізм забезпечення функціонування тоталітаризму [Текст] : автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. : 23.00.01 «Теорія та історія політичної науки» / М. В. Чабанна ; Ін-т політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. – К., 2006. – 19 с.

34. Яремко О. Г. Політичні партії Буковини (кінець XIX – 1940 р.) [Текст] : автореф. дис... канд. іст. наук : спец. : 07.00.01 «Історія України» / О. Г. Яремко; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2011. – 20 с.

REFERANCES:

1. Badakh Yu. Pryiednannia Bessarabii ta Pivnichnoi Bukovyny do SRSR (do 70-richchia) [Annexation of Bessarabia and Northern Bukovina to the USSR (the 70th anniversary)] / Visnyk KNEU. – 2010. – Вип. 3. – С. 92-99.

2. Borovskiy O. O. Politychnyi rezhym yak ob'ekt sotsiolohichnoho doslidzhennia [Political regime as an object of sociological research], avtoref. dys...; Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka. – K., 2004. – 16 s.

3. Bukovyna v konteksti yevropeiskyykh mizhnarodnykh vidnosyn (z davnykh chasiv do seredyny KhKh st.) [Bukovina in the context of European international relations (from ancient times to the mid-twentieth century)]. – Chernivtsi : Ruta, 2005. – 744 s.
4. Bukovyna: istorychnyi narys [Bukovina, a historical essay]. – Chernivtsi : Zelena Bukovyna, 1998. – 416 s.
5. Vilchynska I. Yu. Politychna motyvatsiia: osnovni naukovy pidkhody i teorii : monohr. [Political motivation: the basic scientific approaches and theories: monographs]. – K. : NAKKKiM, 2010. – 336 s.
6. Vonsovykh S. H. Dyskurs totalitaryzmu (politolohichnyi aspekt) : monohrafiia [Totalitarian discourse (political aspect): monograph]. – Kamianets-Podilskyi : PP Moshak M. I., 2008. – 200 s.
7. Halka K. O. Rol obrazu voroha v radianskii ideoloho-propahandystskii roboti (1933-1941 rr.) [An enemy in Soviet ideological and propaganda work (1933-1941 gg.)] / Istorychni ta politolohichni doslidzhennia [Historical and political research]. – Donetsk : Donetskyi natsionalnyi universytet, 2013. – № 2. – S. 177-188.
8. Hapii D. Sotsialistychni peretvorennia na Bukovyni: Stenohrama publichnoi leksii [Socialist transformation in Bukovina: Transcript of a public lecture]. – K. : T-ov dlia poshyrennia politychnykh ta naukovykh znan Ukrainskoi RSR, 1951. – 33 s.
9. Dokash O. Viiskovo-politychni ta mizhnarodno-pravovi aspekty vyznannia Pivnichnoi Bukovyny yak skladovoi chastyny URSR [Military-political and international legal aspects of the recognition of Northern Bukovina as part of the USSR] / Naukovyi visnyk Chernivetskoho natsionalnoho universytetu : Zbirnyk naukovykh prats. Seriiia : Istoriia. Politychni nauky. Mizhnarodni vidnosyny [Scientific Bulletin of Chernivtsi National University: Collection of scientific papers. Series: History. Political science. International Relations]. – Chernivtsi : Chernivetskyi natsionalnyi universytet, 2013. – Vyp. 676-677. – S. 31-37.
10. Dokash O. Problema Pivnichnoi Bukovyny ta Bessarabii v mizhnarodno-politychnomu vymiri lita 1940 r. [The problem of Northern Bukovina and Bessarabia in the international political dimension summer 1940] / Panorama politolohichnykh studii : Naukovyi visnyk Rivnenskoho derzhavnogo humanitarnoho universytetu [Political Studies: Scientific Journal Rivne State Humanitarian University]. – 2014. – Vyp. 12. – S. 54-60.
11. Dokash O. Radianska stratehiia ta praktyka politychnoi mobilizatsii naseleння Zakhidnoi Ukrainy v umovakh viiskovo-politychnoho protystoiannia na zavershalnomu etapi Druhoi svitovoi viiny [Soviet strategy and practice of political mobilization of the population of Western Ukraine in terms of military and political confrontation in the closing stages of World War II] / Studia Politologica Ucraino-Polona. – 2014. – Vyp. 4. – Zhytomyr-Kyiv-Krakiv : FOP Yevenok O. O., 2014. – S. 224-233.
12. Dokash O. Reaktyvna politychna povedinka v umovakh utverdzhennia stalinskoho totalitarnoho politychnoho rehymu (na prykladi aktyvnosti naseleння Zakhidnoi Ukrainy u vyborakh 1939 - 1940 rr.) [Reactive political behavior in terms of consolidation of the Stalinist totalitarian political regime (for example, the activity of the population of Western Ukraine elections 1939 - 1940)] / Derzhava i pravo : Zbirnyk naukovykh prats Instytutu derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy [State and Law: Proceedings of the Institute of State and Law. VM Koretsky NAS of Ukraine]. – 2013. – Vyp. 62. – S. 432-437.
13. Kytaiev V. O. Totalitaryzm yak suspilno-politychnyi fenomen: systemnyi analiz radianskoi modeli [Historical predestination reunification of Northern Bukovina Ukrainian SSR]: avtoref. dys... – K., 1994. – 20 s.
14. Kobylanska O. Pryvit z Zelenoi Bukovyny [Greetings from Bukovina Green] / Vilna Ukraina. Orhan Lvivskoho obkomu, miskkomu KP(b)U ta oblvykonkomu [Free Ukraine]. – 1940. – № 155 (5 lypnia). – S. 1.
15. Kurylo V. M. Istorychna zumovlenist vozziednannia Pivnichnoi Bukovyny z Ukrainskoiu RSR [Historical predestination reunification of Northern Bukovina Ukrainian SSR] / Ukrainyskyi istorychnyi zhurnal [Ukrainian historical journal]. – 1983. – № 9 (veresen). – S. 55-66.
16. Levina Yu. Strukturno-orhanizatsiine oformlennia orhaniv informatsiinoho vplyvu radianskoi vlady v Chernivetskii oblasti 1940-1941 rr. [The structural and organizational design of information influence of Soviet power in the Chernivtsi region 1940-1941] / Pytannia istorii Ukrainy : Zbirnyk naukovykh prats [Questions of History of Ukraine: Collected Works]. – 2012. – T. 15. – Chernivtsi, 2012. – S. 170-175.

17. Musiienko I. V. Politychni represii komunistychnoho rezhymu na Pivnichnii Bukovyni y Khotynshchyni v 40-50-kh rr. KhKh st. [Political repression of the communist regime in North Bukovina and Khotyn district in the 40-50's. XX century] : avtoref. dys... – Chernivtsi, 2005. – 20 s.
18. Novosolov O. V. Polityka Rumunii shchodo ukrainskykh zemel u period dyktatury I. Antonesku (1940-1944 rr.) [Romanian politics on Ukrainian lands during the dictatorship I. Antonescu (1940-1944.)] : avtoref. dys.... – Chernivtsi, 2008. – 19 s.
19. Odryna Ye. Spokonvichna nasha zemlia [Primordial our land] / Vilna Ukraina. Orhan Lvivskoho obkomu, miskkomu KP(b)U ta oblyvkonkomu [Free Ukraine]. – 1940. – № 154 (4 lypnia). – S. 3.
20. Petrovskiy M. Bukovyna (istorychna dovidka) [Bukovina (historical information)]. – K.: Ukrainske derzhavne vydavnytstvo, 1945. – 12 s.
21. Politychnyi rezhym i narodovladdia v Ukraini: politolohichniy analiz : monohrafia [The political regime and democracy in Ukraine: political analysis: monograph]. – K. : IPIEND im. I. F. Kurasa, 2011. – 456 s.
22. Problemy modernizatsii politychnykh system suchasnosti: monohrafia [Problems of modernization of our political system: monograph]. – Kh. : Pravo, 2008. – 320 s.
23. Radianska Bukovyna. 1940-1945. Dokumenty – materialy [Soviet Bukovina. 1940-1945. Documents – materials]. – K. : Vyd-vo «Naukova dumka», 1967. – 404 s.
24. Severyniuk V. M. Politychna povedinka: problemy teorii ta metodolohii : monohrafia [Political behavior: problems of theory and methodology: monograph]. – K. : Zaporizhzhia: Vyd-vo KPU, 2000. – 432 s.
25. Sotsialistychni peretvorennia v zakhidnykh oblastiakh Ukrainskoi RSR 1939-1979 : zbirnyk dokumentiv i materialiv [The socialist transformation in the western regions of the Ukrainian SSR 1939-1979: a collection of documents and materials]. – K. : Naukova dumka, 1980. – 545 s.
26. Terletska I. V. Suchasnyi istoriografichnyi dyskurs totalitaryzmu yak formy totalitaryzmu: monohrafia [Modern historiographical discourse totalitarianism as a form of totalitarianism: monograph]. – K. : Kyivskiy natsionalnyi torhovelno-ekonomichnyi un-t, 2009. – 162 s.
27. Fostii I. P. Pivnichna Bukovyna i Khotynshchyna u Druhii svitovii viini 1939-1945 rr. [North Bukovina and Khotyn district in the Second World War 1939-1945]. – Chernivtsi : Chernivetske oblasne viddilennia Poshukovo-vydavnychoho ahenstva «Knyha Pamiati Ukrainy», 2004. – 368 s.
28. Khadzhyradieva V. Operatsiia Chervonoii armii v Bessarabii ta Pivnichnii Bukovyni (28 chervnia – 5 lypnia 1940 r.) [Operation Red Army in Bessarabia and Northern Bukovina (June 28 - July 5, 1940)] / Ukraina v Druhii svitovii viini: pohliad z KhKhI st. Istorychni narysy. Knyha persha [Ukraine in World War II: a view from the XXI century. Historical Essays. Volume One]. – K., 2010. – S. 196-207.
29. Kholodnytskyi V. Stanovlennia radianskykh orhaniv vlady na terytorii Pivnichnoi Bukovyny ta Pivnichnoi Bessarabii [The formation of the Soviet authorities in North Bukovina and Bessarabia North] / Suspilno-politychna istoriia krain Yevropy v XX stolitti [Socio-political history of Europe in the twentieth century]. – Chernivtsi : Chernivetskyi natsionalnyi universytet imeni Yurii Fedkovycha, 2011. – S. 188-211.
30. Kholodnytskyi V. F. Stanovlennia radianskykh sudiv na terytorii Chernivetskoii oblasti v 1940 r. [Formation of Soviet ships in the Chernivtsi region in 1940] / Materialy III Mizhnarodnoi istoryko-kraieznavchoi naukovoii konferentsii, prysviachenoii 120-richchii zasnuvannia Chernivetskoii universytetu [Proceedings of the Third International local historical scientific conference devoted to 120- anniversary of Chernivtsi University]. – Chernivtsi : Ruta, 1995. – S. 70-74.
31. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv hromadskykh obiednan Ukrainy (TsDAHO Ukrainy) [Central State Archive of Public Organizations of Ukraine]. – F. P-1 (Tsentralnyi Komitet Komunistychnoi partii (bilshovykiv) Ukrainy). – Op. 20. – Spr. 7510. – Rezoliutsiia Chernovetskoii oblasnoi partyinoii konferentsii po otchetnomu dokladu obkoma KP(b)U (9-10 liutoho 1941 r.).
32. Chabanna M. V. Politychna kultura totalitarnoho suspilstva [Political culture totalitarian society]. – [Electronic resource]. – Access mode: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/naukma/Polit/2008_82/07_chabanna_mv.PDF. (Accessed 20 July 2015)

33. Chabanna M. V. Formuvannia masovoho suspilstva yak neobkhdna peredumova stanovlennia ta mekhanizm zabezpechennia funktsionuvannia totalitaryzmu [Formation of mass society as a prerequisite for the establishment and functioning mechanism of totalitarianism]: avtoref. dys. – К., 2006. – 19 s.

34. Yaremko O. H. Politychni partii Bukovyny (kinets XIX – 1940 r.) [Political Bukovina (late XIX – 1940)] / Chernivetskyi natsionalnyi universytet imeni Yurii Fedkovycha. – Chernivtsi, 2011. – 20 s.

Докаш О. Ю., кандидат политических наук, доцент, доцент кафедры социально-гуманитарных наук и права Черновицкого торгово-экономического института Киевского национального торгово-экономического университета (Черновцы, Украина), E-mail: sanax79@mail.ru

Политико-правовые механизмы включения северной Буковины в состав УССР и формирования институционально-процедурного основы функционирования советской политической системы в Черновицкой области (1940-1941 гг.)

Аннотация. На основе теоретико-методологической базы исследования сталинского тоталитаризма как фундамента советской политической системы конца 20-х начала 50-х годов раскрываются международно-политическая ситуация и политико-правовые механизмы включения Северной Буковины в состав Советской Украины, а также формирования институционально-процедурных принципов функционирования Черновицкой области в процессе первой «советизации» (июнь 1940 - июнь 1941). Основное внимание обращается к политико-правовому анализу процесса формирования и комплектации партийных и репрессивно-карательных органов в крае. Указывается на негативные последствия принудительной политической мобилизации и формирования массового общества как важных составляющих советской политической системы.

Ключевые слова: Северная Буковина, Черновицкая область УССР, советская политическая система, сталинский тоталитарный режим, партийные комитеты, органы НКВД-НКГБ.

Dokash O., PhD in Political Science, docent, associate professor of the Department of Social and Human Sciences and Law, Chernivtsi Institute of Trade and Economics by Kyiv National University of Trade and Economics (Chernivtsi, Ukraine), E-mail: sanax79@mail.ru

Political and legal mechanisms of embodiment of the Northern Bukovina to the Ukrainian SSR and the formation of the institutional-procedural operation framework of the soviet political system in Chernivtsi region (1940-1941)

Abstract. The work consists in political and legal analysis of the preparation and inclusion of Northern Bukovina to the Soviet Ukraine by strengthening institutional and procedural mechanisms of formation of the Soviet political system. Initial theoretical and methodological basics of research include consideration of the concepts of «political system», «political regime», «totalitarianism», «Stalinism». The author reveals international political situation, which resulted in evacuation of Romanian troops from Northern Bukovina and entry of the Red Army in June 28, 1940, according to the Soviet leaders' military doctrine developed in the 30-s that was based on the indivisibility principles of the Soviet Union and «revolution exports».

It is indicated that in June-August 1940 the Red Army carried out significant agitation and propaganda as well as ideological education work, especially in the initial period, substituting a party and official authorities. The author gives separate analyses of peculiarities of procedural practices of political activity in response to impulses emanating from the political system and its institutions; participation in activities related to delegation of authority; participation in political and socio-political organizations; performance of political functions within the institutions that are part of the political system or act against it; direct action; activity in non-institutional political movements against the existing political system, seeking its radical restructuring and form of political mobilization through mass events (meetings, demonstrations) as the basic elements of the implementation of the Soviet mass society model.

The work includes the results of massive political mobilization in support of the totalitarian regime, manifested in the results of the electoral practice - elections of the Supreme Council of the USSR and Ukrainian SSR 12 January 1941. The main attention is paid to the political and legal analysis of the formation and staffing of the party and repressive-punitive organs in the region in general and involvement of local, mostly Ukrainian population into management bodies, almost

exclusively at lower levels of administrative political leadership. The author points to a clear repressive and punitive nature of the Stalinist variety of totalitarian assertion that was deployed in arrests, extrajudicial persecution, deportation of the local population of Chernivtsi region, which did not show much loyalty to new government and its local representatives.

Key words: Northern Bukovina, Chernivtsi region of the Ukrainian SSR, the Soviet political system, Stalin's regime, party committees, bodies of the Committee for State Security.

УДК 323.212 (8+73)

Заболотна М. Ф.
аспірант кафедри політології
Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна), E-mail: Zamashka90@mail.ru

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СУБРЕГІОНАЛЬНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ОБ'ЄДНАНЬ В ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ: ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

***Анотація.** Розкрито основні механізми формування та функціонування громадських рухів у сучасному світі. Подано різні інтерпретації концепту громадських рухів. Запропоновано авторську класифікацію громадських рухів. Показано, що громадські рухи можуть мати деструктивний вплив на політичну систему. Розглянуто можливості мобілізації учасників громадських рухів за допомогою ЗМІ та Інтернету. Окрему увагу приділено громадським рухам на вітчизняних теренах.*

Ключові слова: громадський рух, політичний протест, політична участь, політична комунікація, політична криза.

Останнім часом все більшої популярності набирають дослідження інтеграційних процесів. В кожному регіоні світу утворюються організації політичного, економічного, соціокультурного характеру тощо. В Латинській Америці регіональна інтеграція відбувається тривалий час.

За цей період було створено велику кількість інтеграційних об'єднань. Всі вони відрізнялися баченням майбутнього континенту та по-різному підходили до вирішення ключових питань, у тому числі стосовно політичної та економічної інтеграції. Для розуміння суті інтеграційних процесів важливо розглянути особливості та виявити проблеми формування основних регіональних об'єднань Латинської Америки. Актуальність даного дослідження обумовлена зростаючим інтересом до процесів інтеграції. Крім того досвід латиноамериканських країн може слугувати прикладом для України.

Вивченню розвитку інтеграційних процесів у Латинській Америці присвячено немало робіт не тільки зарубіжних вчених, а й українських. Причиною цього є інтерес до регіонів світу, які є важливими з геополітичної точки зору. Варто звернути увагу на монографію Т.С. Богданової [1]. Автор розглядає латиноамериканську інтеграцію у контексті світових процесів та визначає особливості її розвитку. О. С. Кучик [3] та В. М. Давидов [2] характеризують інтеграційні об'єднання регіону та вказують на їх проблеми.

Грунтовне дослідження питання можливе лише за умови вивчення установчих документів та угод країн, що інтегруються. Наприклад, ознайомлення з Договором Монтевідео 1980 р. [7] допомогло всебічно розглянути особливості заснування Латиноамериканської Асоціації Інтеграції та визначити пріоритетні цілі об'єднання.

Для повноцінного аналізу розвитку латиноамериканських субрегіональних об'єднань, необхідно, по-перше, розглянути еволюцію становлення організації (від вирішення економічних проблем до розгляду політичних питань); по-друге, дослідити особливості інституційної структури, адже її розвиток впливає на ефективність роботи об'єднання (функції інститутів можуть дублюватися, виконуватися недостатньо ефективно або не виконуватися взагалі); по-третє, визначити основні принципи, цілі організації та охарактеризувати основні проблеми.